

European Securities and
Markets Authority

Linji Gwida

Dwar ċerti aspetti tal-MiFID II fir-rigward tar-rekwiżiti tal-adegwatezza u tal-eżekuzzjoni biss

Werrej

I. Ambitu	3
II. Referenzi leġiżlattivi u definizzjonijiet	4
III. Għan.....	5
IV. Obbligi ta' konformità u ta' rapportar	5
V. Linji gwida dwar ċerti aspetti tal-MiFID II fir-rigward tar-rekwiżiti tal-adeqwatezza u tal-eżekuzzjoni biss	6

I. Ambitu

Min?

1. Dawn il-linji gwida japplikaw għal:
  - a. awtoritajiet kompetenti, u għal
  - b. ditti.

Xiex?

2. Dawn il-linji gwida japplikaw fir-rigward tal-Artikolu 25(3) u (4) tal-MiFID II u l-Artikoli 55 sa 57 tar-Regolament Delegat. Dawn il-linji gwida japplikaw ukoll fir-rigward tar-rekwiżiti organizzattivi tal-Artikolu 16(2), (5) sa (7) tal-MiFID II u l-Artikoli 21, 72 u 76 tar-Regolament Delegat, kif ukoll l-Artikoli 24(1), (4) u (5) u 25(1), (5) u (6) tal-MiFID II, safejn huma relatati mal-valutazzjoni tal-adeqwatezza.

Meta?

3. Dawn il-linji gwida japplikaw minn sitt xhur wara d-data tal-pubblikazzjoni tal-linji gwida fuq is-sit web tal-ESMA fil-lingwi uffiċjali kollha tal-UE.

II. Referenzi legiżlattivi u definizzjonijiet

Referenzi legiżlattivi

<i>Regolament tal-ESMA</i>	Ir-Regolament (UE) Nru 1095/2010 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-24 ta' Novembru 2010 li jstabilixxi Awtorità Superviżorja Ewropea (Awtorità Ewropea tat-Titoli u s-Swieq) u li jemenda d-Deciżjoni Nru 716/2009/KE u jħassar id-Deciżjoni tal-Kummissjoni 2009/77/KE ¹
<i>MiFID II</i>	Id-Direttiva 2014/65/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-15 ta' Mejju 2014 dwar is-swieq fl-istrumenti finanzjarji u li temenda d-Direttiva 2002/92/KE u d-Direttiva 2011/61/UE ²
<i>Regolament Delegat</i>	Ir-Regolament Delegat tal-Kummissjoni (UE) 2017/565 tal-25 ta' April 2016 li jissupplimenta d-Direttiva 2014/65/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill rigward rekwiżiti organizzazzjonali u kundizzjonijiet għall-operat għal ditti tal-investment u termini definiti għall-finijiet ta' dik id-Direttiva ³

Definizzjonijiet

<i>prodott ta' investment</i>	strument finanzjarju (fit-tifsira tal-Artikolu 4(1)(15) tal-MiFID II) jew depożitu strutturat (fit-tifsira tal-Artikolu 4(1)(43) tal-MiFID II).
<i>ditti</i>	ditti tal-investment (kif definiti fl-Artikolu 4(1)(1) tal-MiFID II) u istituzzjonijiet ta' kreditu (kif definiti fl-Artikolu 4(1)(27) tal-MiFID II) meta jipprovdu servizzi mingħajr konsulenza, u manigers esterni ta' fondi ta' investment alternattivi (AIFMs) (kif definiti fl-Artikolu 5(1)(a) tal-AIFMD ⁴) meta jipprovdu s-servizz awżiljarju msemmi fl-Artikolu 6(4)(b)(iii) tal-AIFMD).
<i>servizzi konsulenza</i>	<i>mingħajr</i> (i) servizzi ta' investment (fit-tifsira tal-Artikolu 4(1)(2) tal-MiFID II) minbarra konsulenza dwar investimenti u l-immaniġġar ta' portafolli u (ii) il-bejgħ ta' depożiti strutturati.

---

¹ ĠU L 331, 15.12.2010, p. 84.

² ĠU L 173, 12.6. 2014, p. 349.

³ ĠU L 87, 31.3.2017, p. 1.

⁴ Id-Direttiva 2011/61/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-8 ta' Ġunju 2011 dwar Manigers ta' Fondi ta' Investment Alternattivi u li temenda d-Direttivi 2003/41/KE u 2009/65/KE u r-Regolamenti (KE) Nru 1060/2009 u (UE) Nru 1095/2010 (ĠU L 174, 1.7.2011, p. 1).

III. Għan

4. Dawn il-linji gwida huma bbażati fuq l-Artikolu 16(1) tar-Regolament tal-ESMA. L-għan ta' dawn il-linji gwida huwa li tiġi ċċarata l-applikazzjoni ta' ċerti aspetti tal-MiFID II fir-rigward tar-rekwiżiti tal-adeqwatezza u tal-eżekuzzjoni biss sabiex tiġi żgurata l-applikazzjoni komuni, uniformi u konsistenti ta', rispettivament, l-Artikolu 25(3) tal-MiFID II u tal-Artikoli 55 u 56 tar-Regolament Delegat tal-MiFID II kif ukoll tal-Artikolu 25(4) tal-MiFID II u tal-Artikolu 57 tar-Regolament Delegat tal-MiFID II.
5. L-ESMA tistenna li dawn il-linji gwida jipromwovu aktar konvergenza fl-applikazzjoni ta', u l-approċċi superviżorji għal, rekwiżiti tal-MiFID II fir-rigward tal-adeqwatezza u tal-eżekuzzjoni biss, billi jiġu enfasizzati għadd ta' kwistjonijiet importanti, u b'hekk jissaħħaħ il-valur tal-istandards eżistenti. Billi tgħin tiżgura li d-ditti jikkonformaw mal-istandards regolatorji, l-ESMA tantiċipa tishih korrispondenti fil-protezzjoni tal-investitur.

IV. Obbligi ta' konformità u ta' rapportar

Status tal-linji gwida

6. F'konformità mal-Artikolu 16(3) tar-Regolament tal-ESMA, l-awtoritajiet kompetenti u l-partecipanti fis-swieq finanzjarji jridu jagħmlu kull sforz sabiex jikkonformaw ma' dawn il-linji gwida.
7. L-awtoritajiet kompetenti li dawn il-linji gwida japplikaw għalihom għandhom jikkonformaw billi jinkorporawhom fl-oqfsa legali u/jew superviżorji nazzjonali tagħhom kif ikun xieraq, inkluż fejn linji gwida partikolari jkunu primarjament diretti għall-partecipanti fis-swieq finanzjarji. F'dan il-każ, jenħtieġ li l-awtoritajiet kompetenti, permezz tas-superviżjoni tagħhom, jiżguraw li d-ditti jikkonformaw mal-linji gwida.

Obbligi ta' rapportar

8. Fi żmien xahrejn mid-data tal-pubblikazzjoni tal-linji gwida fuq is-sit web tal-ESMA fil-lingwi uffiċjali kollha tal-UE, l-awtoritajiet kompetenti li dawn il-linji gwida japplikaw għalihom għandhom jinnotifikaw lill-ESMA dwar jekk dawn (i) humiex konformi, (ii) mhumiex konformi, iżda għandhom l-intenzjoni li jikkonformaw, jew (iii) ma jikkonformawx u m'għandhomx il-ħsieb li jikkonformaw mal-linji gwida.
9. F'każ ta' nuqqas ta' konformità, l-awtoritajiet kompetenti għandhom ukoll jinnotifikaw lill-ESMA fi żmien xahrejn mid-data tal-pubblikazzjoni tal-linji gwida fuq is-sit web tal-ESMA fil-lingwi uffiċjali kollha tal-UE bir-raġunijiet tagħhom għaliex ma jikkonformawx mal-linji gwida.
10. Mudell għan-notifika huwa disponibbli fuq is-sit web tal-ESMA. Ladarba jimtela l-mudell, dan għandu jiġi trażmess lill-ESMA.
11. Id-ditti mhumiex meħtieġa jirrapportaw jekk humiex konformi ma' dawn il-linji gwida.

V. Linji gwida dwar ċerti aspetti tal-MiFID II fir-rigward tar-rekwiżiti tal-adeqwatezza u tal-eżekuzzjoni biss

INFORMAZZJONI LILL-KLIJENTI DWAR L-GĦAN TAL-VALUTAZZJONI TAL-ADEGWATEZZAU DWAR L-EŻEKUZZJONI BISS

(I-Artikolu 24(1), 24(4), 24(5), 25(3) u 25(4) tal-MiFID II)

Linja Gwida 1

12. **Id-ditti għandhom, fi żmien xieraq qabel il-provvediment ta' servizzi mingħajr konsulenza, jinfurmaw lill-klijenti tagħhom, billi jużaw lingwaġġ ċar u sempliċi, dwar il-valutazzjoni tal-adeqwatezza u l-għan tagħha li huwa li tippermetti lid-ditta taġixxi fl-aħjar interess tal-klijent.**
13. L-ESMA tqis li dan għandu jinkludi dan li ġej:
  - Spjegazzjoni ċara li hija r-responsabbiltà tad-ditta li twettaq il-valutazzjoni, sabiex il-klijenti jifhemu r-raġuni għaliex jintalbu mid-ditta jipprovdu ċerta informazzjoni u l-importanza li jipprovdu informazzjoni li tkun aġġornata, preċiża u kompluta;
  - Tfakkira li huwa fl-interess tal-klijent li jipprovdi twegibiet preċiżi u kompluti għall-mistoqsijiet li jsiru mid-ditta għall-fini tal-valutazzjoni tal-adeqwatezza;
  - Informazzjoni dwar is-sitwazzjonijiet fejn mhi se ssir l-ebda valutazzjoni (jiġifieri, fejn il-klijent ma jipprovdux l-informazzjoni mitluba jew tali informazzjoni ma tkunx biżżejjed biex titwettaq il-valutazzjoni tal-adeqwatezza jew fejn is-servizzi huma pprovdu taħt l-eżenzjoni tal-eżekuzzjoni biss ⁵) u l-konsegwenzi ta' dan. Madankollu, tali informazzjoni m'għandhiex tagħti l-impressjoni li bħala opzjoni awtomatika l-klijent jista' joqgħod lura milli jissottometti l-informazzjoni tiegħu/tagħha⁶;
  - Spjegazzjoni qasira tad-differenzi ewlenin bejn servizzi ta' investiment b'konsulenza u mingħajr konsulenza b'kont meħud tar-rekwiżiti applikabbli, biex tiġi evitata kwalunkwe konfużjoni bejn it-tnejn.
14. F'każ ta' relazzjoni kontinwa mal-klijent, id-ditti m'għandhomx jipprovdu l-informazzjoni msemmija hawn fuq qabel il-provvediment ta' kull servizz mingħajr konsulenza. F'każ bħal dan, din l-informazzjoni tista' tiġi pprovdata qabel il-provvediment tas-servizz inizjali mingħajr konsulenza u, fir-rigward tal-informazzjoni taħt l-ewwel żewġ punti tal-

---

⁵ Servizzi ta' investiment li jikkonsistu biss fl-eżekuzzjoni jew ir-riċeviment u t-trażmissjoni ta' ordnijiet ta' klijenti relatati ma' prodotti ta' investiment definiti skont l-MiFID II bħala "mhux kumpleksi".

⁶ Ara wkoll il-paragrafu 28.

paragrafu 13, kull meta l-klijent jintalab jaġġorna l-informazzjoni dwar il-livell ta' għarfien u l-esperjenza tiegħu/tagħha.

15. Hija r-responsabbiltà tad-ditti li jiddeċiedu kif se jinfurmaw lill-klijenti tagħhom dwar il-valutazzjoni tal-adeqwatezza. Il-format użat biex jinforma lill-klijenti għandu madankollu jippermetti lid-ditti li jzommu rekords tal-informazzjoni pprovduta⁷.
16. Id-ditti għandhom jevitaw li jiddikjaraw, jew jaġħtu l-impressjoni, li huwa l-klijent li jiddeċiedi dwar l-adeqwatezza tas-servizz jew prodott ta' investiment, jew li jistabbilixxi liema servizz jew prodott jaqbel mal-għarfien u l-esperjenza tiegħu stess. B'mod ġenerali, id-ditti m'għandhomx jaġħmlu dikjarazzjonijiet qarrieqa lill-klijenti fir-rigward tal-obbligu tad-ditti li jwettqu l-valutazzjoni tal-adeqwatezza.
17. Dment li l-informazzjoni kollha li tingħata lill-klijenti tikkonforma mad-dispożizzjonijiet rilevanti (inkluż l-obbligi dwar il-provvediment ta' informazzjoni b'mezz li jservi għal żmien twil), id-ditti għandhom ukoll jikkunsidraw bir-reqqa jekk id-divulgazzjonijiet miktuba tagħhom humiex imfassla biex ikunu effettivi (eż., id-divulgazzjonijiet isiru disponibbli direttament għall-klijenti u ma jiġux moħbija jew ikunu inkomprensibbli). Għad-ditti li jipprovdu servizzi online b'mod partikolari dan jista' jinkludi:
  - Li titqiegħed enfasi fuq l-informazzjoni rilevanti (eż., permezz tal-użu ta' karatteristiċi ta' disinn bħal kaxxi li jitilgħu fuq l-iskrin);
  - Li jiġi kkunsidrat jekk xi informazzjoni għandhiex tiġi akkumpanjata b'test interattiv (eż., permezz tal-użu ta' karatteristiċi ta' disinn bħal tooltips) jew mezzji oħra biex jiġu pprovduti dettalji addizzjonali lill-klijenti li jkunu qed ifittxu aktar informazzjoni (eż., permezz tat-taqsima tal-F.A.Q.).

KUN AF IL-KLIJENT TIEGĤEK U KUN AF IL-PRODOTT TIEGĤEK

Arranġamenti neċessarji biex il-klijenti jiġu mifhuma

(I-Artikoli 16(2) u 25(3) tal-MiFID II, u l-Artikolu 55 tar-Regolament Delegat)

Linja Gwida 2

18. **Il-politiki u l-proċeduri tad-ditti għandhom ikollhom l-għan li jippermettu lid-ditti jiġbru l-informazzjoni kollha meħtieġa biex iwettqu l-valutazzjoni tal-adeqwatezza fir-rigward tat-tipi speċifiċi ta' prodotti offruti jew mitluba⁸.**
19. Id-ditti għandhom jistabbilixxu, jimplementaw, u jzommu politiki u proċeduri adegwati (inklużi għodod xierqa) biex jitolbu lill-klijent jew lill-klijent potenzjali biex jipprovdi informazzjoni dwar l-għarfien u l-esperjenza ta' dik il-persuna fil-qasam tal-investment

---

⁷ Filwaqt li titqies il-Linja Gwida 11.

⁸ Filwaqt li titqies il-Linja Gwida 3.

rilevanti għat-tip speċifiku ta' servizz jew prodott ta' investiment offrut jew mitlub. u li tinkludi, kif xieraq, l-elementi elenkati fl-Artikolu 55(1) tar-Regolament Delegat.

20. Għal dak il-għan, il-politiki u l-proċeduri tad-ditti għandhom jiżguraw li ma jastjenewx milli jitolbu informazzjoni jew li jiskoraġġixxu bi kwalunkwe mod lill-klijenti jew lill-klijenti potenzjali milli jipprovdu informazzjoni dwar l-għarfien u l-esperjenza tagħhom.
21. Hija r-responsabbiltà tad-ditti li jiddeterminaw il-mezzi biex jitolbu lill-klijent ħalli jipprovdi informazzjoni dwar l-għarfien u l-esperjenza tiegħu. Jistgħu jużaw kwestjonarji (anki f'format diġitali) li jimtlew mill-klijenti tagħhom jew informazzjoni li tingabar waqt diskussjonijiet li jsiru magħhom biex iwettqu l-valutazzjoni tal-adeqwatezza. F'każijiet bħal dawn, id-ditti għandhom jiżguraw li l-mistoqsijiet li jistaqsu lill-klijenti tagħhom ikunu speċifiċi biżżejjed u li x'aktarx jinftiehem b'mod korrett u li kwalunkwe metodu ieħor użat biex tingabar l-informazzjoni, bħall-użu ta' *data* dwar it-tranzazzjonijiet fuq ċerti tipi ta' prodotti minn klijent eżistenti biex tevalwa l-esperjenza tiegħu, ikun imfassal biex tinkiseb l-informazzjoni meħtieġa dwar il-livell ta' għarfien u esperjenza tal-klijent. Dan huwa partikolarment importanti meta d-ditti jkunu qed jiġbru l-informazzjoni permezz ta' kanal online mingħajr ebda interazzjoni umana.
22. Meta jkunu qed ifasslu l-kwestjonarji bil-għan li jiġbru informazzjoni dwar il-klijenti tagħhom għall-fini ta' valutazzjoni tal-adeqwatezza, id-ditti għandhom ikunu konxji u għandhom jikkunsidraw l-aktar raġunijiet komuni għaliex l-investituri jistgħu jonqsu milli jwieġbu l-kwestjonarji b'mod korrett. B'mod partikolari:
  - Għandha tingħata attenzjoni għal kemm il-kwestjonarju jkun ċar, eżawrjenti u komprensiv, filwaqt li jiġi evitat lingwaġġ qarrieqi, li joħloq konfużjoni, impreciz u tekniku żżejjed (eż., abbrevjazzjonijiet);
  - Id-ditti għandhom iqisu bir-reqqa t-tqassim u l-format tal-kwestjonarji u għandhom jevitaw li jorjentaw l-għażliet tal-investituri (eż., il-font, l-ispazjar tal-linji...);
  - Il-ġbir ta' informazzjoni fuq serje ta' oġġetti permezz ta' mistoqsija waħda għandu jiġi evitat;
  - Id-ditti għandhom jikkunsidraw bir-reqqa l-ordni li fiha jressqu l-mistoqsijiet sabiex jiġbru l-informazzjoni b'mod effettiv;
  - Sabiex jiġi evitat li klijent jissoptoni u għalhekk jiprovdi informazzjoni li mhix affidabbli, il-klijent għandu jkun jista' jwieġeb li hu/hi ma j/tafx kif i/twieġeb il-mistoqsija.
23. Id-ditti għandu jkollhom proċeduri u mekkaniżmi fis-seħħ biex jillimitaw ir-riskju li jiġu evitati r-rekwiżiti, filwaqt li jiżguraw li l-informazzjoni miġbura tirrifletti b'mod adegwat il-livell ta' għarfien u esperjenza tal-klijent Pereżempju, id-ditti jistgħu: jikkunsidraw li jillimitaw in-numru ta' drabi li l-klijenti jistgħu jwieġbu l-kwestjonarju/kwestjonarji f'ċertu perjodu ta' żmien, jaħdmu b'settijiet differenti ta' kwestjonarji meta klijent jitlob li jerġa' jieħu l-kwestjonarju u/jew jintuża perjodu ta' riflessjoni. Fejn jiġu imposti tali miżuri, klijent

xorta jista' jithalla jiprocedi bit-tranzazzjoni, dment li tinħareġ twissija fil-każ ta' tranzazzjonijiet li l-klijent ma jkollux għarfien u esperjenza suffiċjenti dwarhom⁹. Id-ditti jistgħu wkoll jimplimentaw kontrolli oħra biex jiżguraw li klijent ma jkunx jista' jirrepeti l-kwestjonarju diversi drabi biex "jittestja" x'tip ta' tveġibiet ikunu meħtieġa biex jinkiseb ir-riżultat mixtieq.

24. Billi hija r-responsabbiltà tad-ditta li timmira li tiġbor l-informazzjoni rilevanti mingħand il-klijenti, id-ditti għandhom jieħdu l-passi raġonevoli kollha biex jivvalutaw b'mod suffiċjenti il-fehim tal-klijenti tagħhom dwar il-karatteristiċi ewlenin u r-riskji relatati mat-tipi speċifiċi tal-prodotti ta' investiment offruti mid-ditta jew għall-inqas għat-tipi ta' prodotti li l-klijent għandu interess fihom. Dan jinkludi fehim tar-relazzjoni bejn ir-riskju u d-dħul mill-investimenti, pereżempju bl-użu ta' kwestjonarji b'mistoqsijiet b'għażla multipla mmirati biex jivvalutaw l-għarfien reali tal-klijent dwar it-tipi speċifiċi ta' prodotti ta' investiment.
25. Fil-valutazzjoni tal-għarfien tal-klijent, id-ditti għandhom jistabbilixxu mekkaniżmi biex jiżguraw li l-klijenti ma jkunux qed jintalbu jimlew awtovalutazzjoni. L-indirizzar tar-riskju li l-klijenti jistgħu juru tendenza li jistmaw l-għarfien tagħhom b'mod eċċessiv u l-iżgurar tal-konsistenza tat-tveġibiet ipprovduti mill-klijent¹⁰ huma partikolarment importanti għall-valutazzjoni korretta tal-għarfien tal-klijent. Id-ditti għandhom, b'mod partikolari, jevitaw li jużaw mistoqsijiet bit-tveġiba ta' iva jew le u/jew approċċ ta' awtovalutazzjoni bl-immarrar tal-kaxxi meta jistaqsu lill-klijent jekk għandux biżżejjed għarfien dwar il-karatteristiċi u r-riskji ewlenin ta' tipi speċifiċi ta' prodotti ta' investiment (pereżempju, id-ditti għandhom jevitaw li jissottomettu lista ta' prodotti ta' investiment lill-klijent u jitolbuh jindika liema prodotti j/tifhem). L-awtovalutazzjoni għandha tiġi kontrobilanċjata minn kriterji oġġettivi. Pereżempju:
- Minflok ma tistaqsi jekk klijent jifhimx il-kunċetti ta' kompromess bejn ir-riskju u r-redditu ta' tipi speċifiċi ta' prodotti ta' investiment, id-ditta għandha pereżempju tistaqsi lill-klijenti dwar xi eżempji prattiċi ta' sitwazzjonijiet li jistgħu jseħħu fil-prattika, pereżempju permezz ta' graffs jew permezz ta' xenarji pożittivi u negattivi li huma bbażati fuq suppożizzjonijiet raġonevoli;
  - Minflok ma tistaqsi lil klijent/a jekk għandux/għandhiex biżżejjed għarfien dwar il-karatteristiċi u r-riskji ewlenin ta' tipi speċifiċi ta' prodotti ta' investiment, id-ditta għandha pereżempju tistaqsi mistoqsijiet immirati lejn l-evalwazzjoni tal-għarfien reali tal-klijent dwar it-tipi speċifiċi ta' prodotti ta' investiment, pereżempju billi tistaqsi lill-klijent mistoqsijiet b'għażla multipla li l-klijent għandu jipprovidi t-tveġiba t-tajba tagħhom;
26. Fil-valutazzjoni tal-esperjenza ta' klijent, ditta għandha wkoll tevita li tuża mistoqsijiet wesgħin iżżejjed bit-tip ta' tveġiba ta' iva/le u/jew approċċ wiesa' ħafna ta' mmarrar ta' kaxxa. Minflok ma tistaqsi lill-klijent jekk hu/hi jħossuhomx esperjenzati biżżejjed biex jinvestu f'ċerti prodotti, id-ditta għandha pereżempju tistaqsi lill-klijent dwar liema tipi

⁹ Ara l-linja gwida 9.

¹⁰ Ara l-linja gwida 4.

speċifiċi ta' prodotti huwa familjari magħhom il-klijent u kemm hi riċenti u frekwenti l-esperjenza tan-negozjar tiegħu/tagħha magħhom;

27. Fil-każ ta' servizzi online, id-ditti għandhom ifasslu l-kwestjonarji tagħhom billi jqisu fatturi bħal:
- Jekk il-mistoqsijiet humiex ċari biżżejjed u/jew jekk il-kwestjonarju huwiex imfassal biex jipprovdi aktar kjarifika addizzjonali jew eżempji lill-klijenti meta jkun neċessarju (eż., permezz tal-użu ta' karatteristiċi tad-disinn, bħal tool-tips jew kaxex li jtilgħu fuq l-iskrin);
  - Jekk xi interazzjoni/appoġġ uman (inkluża interazzjoni remota permezz ta' emails jew mowbajls) ikunux disponibbli lill-klijenti meta jkunu qed jirrispondu l-kwestjonarju online;
  - Jekk ittiħdux xi passi biex jiġu indirizzati twegġibiet inkonsistenti tal-klijenti (bħall-inkorporazzjoni ta' karatteristiċi tad-disinn fil-kwestjonarju biex javżaw lill-klijenti meta t-twegġibiet tagħhom internament ma jidhrux konsistenti u jissuġġerulhom li jerggħu jikkunsidraw dawn it-twegġibiet; jew l-implimentazzjoni ta' sistemi li awtomatikament jimmarkaw informazzjoni pprovduta minn klijent li tidher inkonsistenti sabiex id-ditta tagħmel rieżami jew segwitu).
28. Id-ditti għandhom joqogħdu lura milli jipprovdu lill-klijent bi twissija li mhumiex f'pożizzjoni li jiddeterminaw jekk is-servizz jew il-prodott ta' investiment previst huwiex adattat għalihom mingħajr ma qabel jitolbu lill-klijent għal informazzjoni dwar l-għarfien u l-esperjenza tiegħu/tagħha. Id-ditti għandhom ukoll iżommu lura milli jenfasizzaw li l-klijent jista' jipproċedi mingħajr tali valutazzjoni. F'dawn is-sitwazzjonijiet, twissija bħal din għandha tinħareġ biss meta r-riżultat tal-valutazzjoni tal-adeqwatezza ma jstax jiġi determinat minħabba li l-klijent ma jkunx wieġeb għall-mistoqsijiet kollha jew għal parti minnhom.¹¹
29. Fejn id-ditti jimlew minn qabel it-twegġibiet abbażi tal-istorja tat-tranzazzjonijiet tal-klijent ma' dik id-ditta (eż., permezz ta' servizz ieħor ta' investiment), huma għandhom jiżguraw li tintuża biss informazzjoni kompletament oġġettiva, pertinenti u affidabbli u li l-klijent jingħata l-opportunità li jirrevedi u , jekk meħtieġ, jikkoreġi u/jew jimla kull waħda mit-twegġibiet mimlija minn qabel biex tiġi żgurata l-eżattezza ta' kwalunkwe informazzjoni mimlija minn qabel. Id-ditti għandhom ukoll joqogħdu lura milli jbassru l-esperjenza tal-klijenti abbażi ta' suppożizzjonijiet.
30. Għall-fini tal-valutazzjoni tal-adeqwatezza, id-ditti għandhom iqisu biss l-informazzjoni dwar l-għarfien u l-esperjenza tal-klijent. Id-ditti għandhom jevitaw li jagħtu lill-klijenti l-perċezzjoni li l-informazzjoni miġbura minbarra dik li għandha x'taqsam mal-għarfien u l-esperjenza ta' klijent, b'mod partikolari fir-rigward tas-sitwazzjoni finanzjarja u l-għanijiet ta' investiment tal-klijent li jistgħu jingabru għal skopijiet oħra (eż., fil-kuntest ta'

---

¹¹ Filwaqt li titqies il-linja gwida 9.

governanza tal-prodott jew fil-kuntest ta' servizzi b'konsulenza lill-istess klijent), titqies meta ssir il-valutazzjoni tal-adeqwatezza.

L-ammont ta' informazzjoni li għandha tingabar mill-klijenti (proporzjonalità)

(I-Artikolu 25(3) tal-MiFID II u I-Artikolu 55 tar-Regolament Delegat)

Linja Gwida 3

31. **Fid-determinazzjoni tal-firxa tal-informazzjoni li għandha tintalab dwar l-għarfien u l-esperjenza tal-klijent jew tal-klijent potenzjali, id-ditti għandhom iqisu t-tip u l-karatteristiċi tal-prodotti jew servizzi ta' investiment li għandhom jiġu kkunsidrati (jiġifieri, il-livell ta' kumplessità u riskju tal-prodotti jew is-servizzi tal-investment) u n-natura tal-klijent.**
32. Skont l-Artikolu 25(3) tal-MiFID II, qabel ma jipprovdu servizzi mingħajr konsulenza li għalihom tkun meħtieġa valutazzjoni tal-adeqwatezza, id-ditti għandhom jitolbu lill-klijent jew lill-klijent potenzjali biex jipprovdi informazzjoni dwar l-għarfien u l-esperjenza tagħhom fil-qasam tal-investment rilevanti għat-tip speċifiku ta' servizz jew prodott ta' investiment offrut jew mitlub sabiex id-ditta tkun tista' tivvaluta jekk is-servizz jew il-prodott ta' investiment previst huwiex xieraq għall-klijent.
33. Id-ditti għandhom jiżguraw li jitolbu informazzjoni li tqis it-tip u l-karatteristiċi tal-prodotti jew servizzi ta' investiment li huma meqjusa (jiġifieri, il-livell ta' kumplessità u riskju tal-prodotti jew servizzi ta' investiment) u n-natura tal-klijent.
34. B'mod partikolari, sabiex jiġi żgurat li jkunu jistgħu jwettqu l-valutazzjoni tal-adeqwatezza bl-istess standard irrispettivament mill-prodott ta' investiment jew servizz ta' investiment meqjus, meta jipprovdu aċċess għal prodott ta' investiment aktar kumplessi jew riskjużi, id-ditti għandhom iqisu bir-reqqa jekk għandhomx bżonn li jitolbu informazzjoni aktar fil-fond dwar l-għarfien u l-esperjenza tal-klijent milli kieku jitolbu meta jkunu involuti prodott ta' investiment inqas kumplessi jew riskjużi. Dan għandu jippermetti lid-ditti li, abbażi tat-tweġibiet mogħtija, jivvalutaw il-kapaċità tal-klijent li jifhem ir-riskji assoċjati ma' tali strumenti. Għal prodott ta' investiment bħal dawn b'livell għoli ta' kumplessità jew riskju (pereżempju, derivattivi jew prodott b'ingranagg), id-ditti għandhom iwettqu, abbażi tat-tweġibiet mogħtija, valutazzjoni affidabbli tal-għarfien u l-esperjenza tal-klijent, inkluż, pereżempju, l-abbiltà tiegħu/tagħha li jifhmu l-mekkaniżmi li jagħmlu l-prodott ta' investiment "aktar kumpless jew riskjuż", kemm jekk il-klijent ikun diġà nnegozja fi prodott bħal dawn, it-tul ta' żmien li ilu/ilha jinnegozjawhom, eċċ.
35. Skont il-livell ta' kumplessità tal-prodotti ta' investiment involuti, id-ditta għandha tivvaluta l-għarfien u l-esperjenza tal-klijent b'mod aktar speċifiku milli biss abbażi tat-tip li jagħmel parti minnu l-prodott (eż. dejn subordinat minflok bonds b'mod ġenerali).
36. Meta d-ditta jkollha l-intenzjoni li tipprovdi servizz mingħajr konsulenza li jkollu karatteristiċi speċifiċi, id-ditta għandha wkoll, qabel ma jingħata tali servizz, twettaq valutazzjoni tal-adeqwatezza relatata ma' tali karatteristiċi speċifiċi. Dan ikun,

pereżempju, rilevanti fejn jiġi previst pakkett ta' servizzi jew prodotti, li fil-każ tagħhom, kif meħtieġ skont l-Artikolu 25(3) tal-MiFID II, id-ditta għandha tikkunsidra jekk il-pakkett globali rraggruppat huwiex adattat. Pereżempju, jekk ditta jkollha l-intenzjoni li tipprovdi kemm servizzi ta' eżekuzzjoni kif ukoll is-servizz anċillari ta' għoti ta' self biex b'hekk il-klijent ikun jista' jwettaq it-tranzazzjoni, dan il-pakkett ta' servizzi jkollu riskji differenti minn kull wieħed mill-komponenti kkunsidrat b'mod iżolat. Biex jitqiesu dawn id-differenzi meta ssir il-valutazzjoni tal-adeqwatezza, din għandha tkun relatata mhux biss mal-prodotti ta' investiment previsti, iżda wkoll mas-servizz anċillari tal-għoti ta' self u mar-riskji li jirriżultaw mill-kombinazzjoni tat-tnejn. Eżempju ieħor ikun ta' ditta li tippermetti lill-klijenti li jifftu pożizzjoni qasira billi jbigħu prodott ta' investiment. F'dan il-kuntest, id-ditta għandha tivvaluta b'mod speċifiku jekk il-klijent għandux l-għarfien u l-esperjenza meħtieġa biex jifhem ir-riskji involuti f'pożizzjonijiet qosra.

37. Huwa mfakkar li skont l-Artikolu 56(1), it-tieni subparagrafu tar-Regolament Delegat tal-MiFID II, ditta għandha tkun intitolata tassumi li klijent professjonali għandu l-esperjenza u l-għarfien meħtieġa sabiex jifhem ir-riskji involuti fir-rigward ta' daww is-servizzi jew tranzazzjonijiet partikolari ta' investiment, jew tipi ta' tranzazzjonijiet jew prodott ta' investiment, li għalihom il-klijent ikun ikklassifikat bħala klijent professjonali.

Affidabbiltà tal-informazzjoni dwar il-klijent

(l-Artikolu 25(3) tal-MiFID II u l-Artikolu 55(3) tar-Regolament Delegat)

Linja Gwida 4

38. **Id-ditti għandhom jieħdu passi raġonevoli u jkollhom għodod xierqa sabiex jiżguraw li l-informazzjoni pprovduta mill-klijenti tagħhom tkun affidabbli u konsistenti, mingħajr ma jiddependu wisq fuq l-awtovalutazzjoni tal-klijenti.**
39. Jekk l-informazzjoni miġbura ma tkunx affidabbli u konsistenti biżżejjed, dan ikun ifisser li ma tkunx ġiet riċevuta biżżejjed informazzjoni biex titwettaq il-valutazzjoni tal-adeqwatezza u d-ditti għandhom joħroġu twissija lill-klijent skont it-tielet subparagrafu tal-Artikolu 25(3) tal-MiFID II.
40. Id-ditti għandhom jieħdu passi raġonevoli biex jiċċekkjaw l-affidabbiltà, l-eżattezza u l-konsistenza tal-informazzjoni miġbura dwar il-klijenti u mhux jiddependu biss fuq il-fatt li l-klijenti huma mistennija li jipprovdu informazzjoni korretta, aġġornata u kompleta kif meħtieġ għall-valutazzjoni tal-adeqwatezza. Dawn il-passi jistgħu, pereżempju, jinkludu li l-klijent jintalab għal aktar kjarifika meta l-informazzjoni miġbura dwar l-għarfien u l-esperjenza tiegħu/tagħha turi li hu/hi għandhom aktar għarfien dwar bonds kumplessi milli dwar bonds normali.
41. Il-politiki u l-proċeduri tad-ditti għandhom ikollhom l-għan li jivvalutaw il-kwalità u l-effettività tal-mezzi użati biex tingabar l-informazzjoni dwar l-għarfien u l-esperjenza tal-klijenti jew il-klijenti potenzjali. Fejn id-ditti jiddependu minn għodod li għandhom jintużaw mill-klijenti bħala parti mill-proċess tal-adeqwatezza (bħal kwestjonarji online jew softwer li jivvaluta jekk prodott ta' investiment huwiex adattat jew jekk minflok għandhiex tinħareġ

twissija, jiġifieri, softwer għat-tfassil ta' profil), huma għandhom jiżguraw li jkollhom sistemi u kontrolli xierqa sabiex jiżguraw li l-għodod ikunu adattati għall-iskop u jipproduċu riżultati sodisfaċenti. Id-ditti għandhom jinkludu kontrolli ta' konsistenza fuq it-tweġibiet mogħtija mill-klijenti fil-kwestjonarji sabiex jenfasizzaw il-kontradizzjonijiet bejn biċċiet differenti tal-informazzjoni miġbura.

42. Sabiex jiżguraw il-konsistenza tal-informazzjoni dwar il-klijent, id-ditti għandhom jaraw l-informazzjoni li tingabar kollha kemm hi. Id-ditti għandhom joqogħdu attenti għal kwalunkwe kontradizzjoni rilevanti bejn biċċiet ta' informazzjoni differenti li jingabru sabiex tissolva kwalunkwe inkonsistenza jew ineżattezza potenzjali rilevanti. Id-ditti għandhom jiżguraw li l-valutazzjoni tal-informazzjoni li tingabar dwar il-klijenti tagħhom issir b'mod konsistenti irrispettivament mill-mezzi li jintużaw biex tingabar din l-informazzjoni.

Dipendenza fuq informazzjoni aġġornata tal-klijent

(I-Artikoli 16(2) u 25(3) tal-MiFID II, u l-Artikolu 55(3) tar-Regolament Delegat tal-MiFID II).

Linja Gwida 5

43. **Meta d-ditti jiddependu fuq informazzjoni miġbura qabel dwar l-għarfien u l-esperjenza tal-klijenti, id-ditti għandhom jistabbilixxu proċeduri li jiddefinixxu l-frekwenza tal-aġġornament ta' tali informazzjoni sabiex jiġi żgurat li l-informazzjoni tibqa' aġġornata u tkun preċiża u kompluta għall-fini tal-valutazzjoni tal-adeqwatezza.**
44. Għall-finijiet tal-valutazzjoni tal-adeqwatezza, id-ditti jistgħu jew jiġbru informazzjoni dwar l-għarfien u l-esperjenza ta' klijent kull darba qabel ma jiġi offrut jew mitlub prodott ta' investiment (f'każ ta' tranżazzjonijiet ta' darba) jew joqogħdu fuq informazzjoni miġbura qabel, dment li din tkun aġġornata.
45. L-ESMA tirrikonoxxi li l-kwistjoni tal-aġġornament tal-informazzjoni fil-kuntest tal-valutazzjoni tal-adeqwatezza għandha natura differenti minn dik tal-valutazzjoni tal-idoneità, minhabba li l-informazzjoni dwar l-għarfien u l-esperjenza ta' klijent għandha tendenza li tkun inqas volatili minn elementi oħra tal-valutazzjoni tal-adattabbiltà, u l-għarfien u l-esperjenza ġeneralment jiżdiedu maż-żmien. Għalhekk, il-frekwenza għall-aġġornament tal-informazzjoni dwar il-klijenti tista' tkun aktar baxxa fl-ambitu tar-reġim tal-adeqwatezza milli fl-ambitu tar-reġim tal-idoneità. Id-ditti għandhom jiżviluppaw politika biex jivvalutaw l-għarfien u l-esperjenza fuq bażi aktar regolari fir-rigward ta' gruppi ta' klijenti li huma meqjusa aktar vulnerabbli.
46. Il-valutazzjoni tal-adeqwatezza għandha titwettaq fuq il-bażi ta' informazzjoni affidabbli dwar l-għarfien u l-esperjenza tal-klijent. Id-ditti għandhom jimplimentaw proċeduri bil-għan li jkollhom għad-dispożizzjoni tagħhom l-informazzjoni aġġornata dwar l-għarfien u l-esperjenza tal-klijent kull meta prodott jiġi offrut jew mitlub, pereżempju billi jitolbu lill-klijenti li d-ditta jkollha relazzjoni kontinwa magħhom biex b'mod regolari jinfurmaw lid-ditta dwar kwalunkwe bidla jew aġġornament rigward l-informazzjoni pprovduta

oriġinarjament. Id-ditti għandu jkollhom ukoll proċeduri adegwati biex jittrattaw sitwazzjonijiet fejn il-klijent ma jwegibx għall-mistoqsijiet tagħhom dwar bidliet jew aġġornamenti tal-informazzjoni pprovduta inizjalment.

47. L-informazzjoni tista' tiġi aġġornata, pereżempju, billi jintbagħat kwestjonarju lill-klijenti jew billi l-klijenti jingħataw l-informazzjoni dwar il-klijent li hija disponibbli għad-ditta u tintalab konferma li din tibqa' preċiża, kompluta u aġġornata. Jekk f'tali kwestjonarju, id-ditti jużaw twegibiet mimlija minn qabel abbażi tal-istorja tat-tranzazzjonijiet tal-klijent ma' dik id-ditta, id-ditti għandhom jiżguraw li tintuża biss informazzjoni kompletament oġġettiva, pertinenti u affidabbli biex jimlew dawk it-twegibiet minn qabel u li l-klijent ikollu l-possibbiltà. biex jirrevedi u, jekk meħtieġ, jikkoreġi kull waħda mit-twegibiet mimlija minn qabel u jimlihom. Azzjonijiet rilevanti wara l-aġġornament jistgħu jinkludu t-tibdil tal-livell ta' għarfien u esperjenza tal-klijent abbażi tal-informazzjoni aġġornata miġbura.
48. Sabiex jiġi evitat li jiddependu fuq informazzjoni tal-klijent li mhix kompluta, mhix preċiża, jew hija skaduta, id-ditti għandu jkollhom arranġamenti fis-sehħ biex jiżguraw li jitolbu lill-klijent biex jaġġorna l-informazzjoni dwar l-għarfien u/jew l-esperjenza tiegħu/tagħha malli jsiru konxji ta' xi bidla rilevanti li tista' taffettwa l-livell ta' għarfien u/jew esperjenza tiegħu/tagħha.
49. Id-ditti għandhom jadottaw miżuri biex itaffu r-riskju li jhegġu lill-klijent jaġġorna l-livell ta' għarfien jew esperjenza tiegħu/tagħha sabiex ċertu prodott ta' investiment ikun jidher adattat meta dan kieku ma kienx ikun adattat għalih, mingħajr ma jkun hemm modifika reali fil-livell ta' għarfien u esperjenza tal-klijent. Eżempju ta' Prattika tajba biex jiġi indirizzat dan it-tip ta' riskju huwa l-adozzjoni ta' proċeduri sabiex jiġi vverifikat, qabel jew wara li jsiru t-tranzazzjonijiet, jekk il-profil ta' klijent ikunx ġie aġġornat frekwenti żżejjed jew biss wara perjodu ta' żmien qasir mill-aħħar modifika. Għalhekk, dawn is-sitwazzjonijiet jiġu skalati jew irrapportati lill-funzjoni tal-kontroll rilevanti. Dawn il-politiki u l-proċeduri huma partikolarment importanti f'sitwazzjonijiet fejn ikun hemm riskju akbar ta' kunflitt ta' interess, eż., f'sitwazzjonijiet ta' self-placement jew fejn id-ditta tircievi inċentivi għad-distribuzzjoni ta' prodott ta' investiment. Fattur rilevanti ieħor li għandu jiġi kkunsidrat f'dan il-kuntest huwa t-tip ta' interazzjoni li sseħħ mal-klijent (eż. wiċċ imb wiċċ jew permezz ta' valutazzjoni awtomatizzata).

Informazzjoni dwar il-klijent għal entitajiet jew gruppi legali

(I-Artikolu 16(2) u 25(3) tal-MiFID II)

Linja Gwida 6

50. **Id-ditti għandu jkollhom politika li fuq bażi ex ante tiddefinixxi kif għandha ssir il-valutazzjoni tal-adeqwatezza f'sitwazzjonijiet fejn klijent ikun persuna ġuridika jew grupp ta' żewġ persuni fiżiċi jew aktar jew fejn persuna fiżika waħda jew aktar ikunu rrappreżentati minn persuna fiżika oħra. Politika bħal din għandha tiġi**

abbozzata skont il-linja gwida ġenerali 6 u l-linji gwida ta' appoġġ minquxa fil-Linji Gwida tal-ESMA dwar ċerti aspetti tar-rekwiżiti tal-adattabbiltà tal-MiFID II¹².

51. Dan jimplika, fost oħrajn, li politika bħal din għandha tagħmel distinzjoni ċara bejn sitwazzjonijiet fejn rappreżentant ikun previst skont il-liġi nazzjonali applikabbli, bħalma jista' jkun il-każ pereżempju għal persuni ġuridiċi, u sitwazzjonijiet fejn ma jkun previst l-ebda rappreżentant, u din għandha tiffoka fuq din is-sitwazzjoni tal-aħħar. Fejn il-politika tippermetti lill-klijenti li jaqblu li jinnominaw rappreżentant, dawn għandhom jiġu mgħarrfa b'mod ċar u bil-miktub dwar l-effetti li dawn il-ftehimiet jista' jkollhom fir-rigward tal-protezzjoni tal-interessi rispettivi tagħhom. Il-passi li jittieñdu mid-ditta f'konformità mal-politika tagħha għandhom jiġu dokumentati b'mod xieraq sabiex jippermettu kontrolli ex-post.
52. Fejn rappreżentant ikun previst skont il-liġi nazzjonali applikabbli jew jiġi nnominat, għandha tingabar informazzjoni dwar l-għarfien u l-esperjenza mingħand dak ir-rappreżentant u l-valutazzjoni tal-adeqwatezza għandha ssir fir-rigward ta' dak ir-rappreżentant.
53. Jekk il-grupp ta' żewġ persuni fiżiċi jew aktar involuti jkollu diffikultajiet biex jiddeċiedi l-persuna/persuni li fir-rigward tagħha/tagħhom tiġi vvalutata l-informazzjoni dwar l-għarfien u l-esperjenza, id-ditta għandha tadotta l-aktar approċċ prudenti billi tqis l-informazzjoni dwar il-persuna bl-inqas għarfien u esperjenza. F'każijiet bħal dawn, id-ditti għandhom mill-inqas ikunu prudenti kull meta jkun hemm differenza sinifikanti fil-livell ta' għarfien u esperjenza ta' kull klijenti differenti li jagħmlu parti mill-grupp, jew meta t-tranzazzjoni maħsuba tista' tinkludi prodotti ta' investiment ingranat jew tranzazzjonijiet ta' obligazzjonijiet kontingenti li jipprezentaw riskju ta' telf sinifikanti li jista' jaqbeż l-investiment inizjali tal-grupp ta' klijenti u għandhom jiddokumentaw b'mod ċar l-approċċ li jintgħażel.
54. Meta ditta tiddeċiedi li titlob informazzjoni biex tivvaluta l-adeqwatezza għal kull klijent individwali li huwa parti mill-grupp, il-politika tad-ditta għandha tispeċifika b'mod ċar kif se tittratta dawk is-sitwazzjonijiet fejn ikun hemm differenzi sinifikanti bejn il-livell ta' għarfien u/jew esperjenza ta' dawk il-klijenti individwali. Għal darb'oħra, id-ditta għandha tadotta l-approċċ l-aktar prudenti billi tqis l-informazzjoni dwar il-klijenti li jagħmlu parti mill-grupp li għandhom l-inqas għarfien u esperjenza. Inkella, il-politika tad-ditta tista' tispeċifika wkoll li hija mhux se tkun tista' tivvaluta l-adeqwatezza f'sitwazzjoni bħal din. F'dan il-kuntest, għandu jiġi nnotat li l-ġbir tal-informazzjoni dwar il-klijenti kollha li jagħmlu parti mill-grupp u l-kunsiderazzjoni, għall-finijiet tal-valutazzjoni, ta' profil medju tal-livell ta' għarfien u esperjenza tagħhom kollha, x'aktarx li ma jkunx konformi mal-prinċipju globali tal-MiFID II ta' azzjoni fl-aħjar interessi tal-klijenti.

---

¹² Linji gwida tal-ESMA dwar ċerti aspetti tar-rekwiżiti tal-adattabbiltà skont l-MiFID II (Ref: ESMA35-43-1163).

Arranġamenti neċessarji biex il-prodotti ta' investiment jiġu mifhuma

(I-Artikolu 16(2) u 25(3) tal-MiFID II)

Linja Gwida 7

55. **Id-ditti għandhom jiżguraw li jiġu implimentati politiki u proċeduri biex jifhmu l-karatteristiċi, in-natura u l-aspetti tal-prodotti ta' investiment sabiex ikunu jistgħu jivalutaw jekk tali prodotti humiex xierqa għall-klijenti tagħhom.**
56. Għal dak il-għan, id-ditti għandhom jadottaw proċeduri u għodod affidabbli u oġġettivi li jippermettulhom jikkunsidraw b'mod xieraq u proporzjonat il-karatteristiċi differenti u l-fatturi ta' riskju rilevanti (bħar-riskju ta' kreditu, ir-riskju tas-suq, ir-riskju ta' likwidità) tal-prodotti ta' investiment offruti jew mitluba. Dan għandu jinkludi l-kunsiderazzjoni tal-analiżi tad-ditta mwettqa għall-finijiet tal-obbligi ta' governanza tal-prodotti¹³. F'dan il-kuntest, id-ditti għandhom jivalutaw bir-reqqa kif ċerti prodotti ta' investiment jistgħu jaġixxu taħt ċirkostanzi differenti (eż., bonds konvertibbli li jistgħu, pereżempju, jibdlu n-natura tagħhom f'ishma).
57. Il-konsiderazzjoni tal-livell ta' "kumplessità" tal-prodotti hija partikolarment importanti, u dan għandu jitqabbel mal-informazzjoni dwar il-klijent rigward l-għarfien u l-esperjenza. Għalkemm il-kumplessità hija terminu relattiv, li jiddependi fuq diversi fatturi, id-ditti għandhom – flimkien mal-valutazzjoni ta' prodotti bħala kumplessi jew mhux kumplessi kif meħtieġ għad-distinzjoni bejn is-servizzi li jeħtieġu valutazzjoni tal-adeqwatezza u dawk li ma jeħtieġux – iqisu wkoll il-kriterji u l-prinċipji identifikati fil-MiFID II, meta jiġi definit u gradat b'mod xieraq il-livell ta' kumplessità li għandu jiġi attribwit lill-prodotti ta' investiment għall-finijiet tal-valutazzjoni tal-adeqwatezza.
58. Id-ditti għandhom jadottaw proċeduri sabiex jiżguraw li l-informazzjoni użata biex jikklassifikaw b'mod korrett il-prodotti ta' investiment inklużi fl-offerta tal-prodott tagħhom tkun affidabbli biżżejjed, preċiża, konsistenti u aġġornata. Tali proċeduri għandhom iqisu l-karatteristiċi u n-natura differenti tal-prodotti ta' investiment ikkunsidrati. Barra minn hekk, id-ditti għandhom jeżaminaw mill-ġdid l-informazzjoni li tintuża sabiex ikunu jistgħu jirriflettu kwalunkwe bidla rilevanti li tista' taffettwa l-klassifikazzjoni tal-prodott ta' investiment. Dan huwa partikolarment importanti meta titqies l-evoluzzjoni kontinwa u l-veloċità tat-tkabbir tas-swieq finanzjarji.
59. Meta jikkategorizzaw il-prodotti ta' investiment għall-fini tal-valutazzjoni tal-adeqwatezza, id-ditti għandhom jużaw livell suffiċjenti ta' granularità biex jiżguraw li jiġu miġbura flimkien biss prodotti ta' investiment b'karatteristiċi u aspetti ta' riskju komparabbli biżżejjed u li l-esperjenza u l-għarfien tal-klijent qed jiġu vvalutati fuq tali karatteristiċi u riskji. Id-ditti għandhom iqisu diversi fatturi ewlenin għall-kategorizzazzjoni (bħal, pereżempju, elementi ta' għażla (fil-każ ta' derivattivi, jew prodotti b'derivattivi

---

¹³ B'mod partikolari, l-MiFID II jirrikjedi li kull ditta (skont it-tieni subparagrafu tal-Artikolu 24(2)) li "tiffhem l-istrumenti finanzjarji li toffri jew tirrakkomanda" sabiex tkun tista' tikkonforma mal-obbligu tagħha li tiżgura l-kompatibbiltà bejn il-prodotti offruti jew irrakkomandati u s-suq fil-mira relatat tal-klijenti aħħarin.

inkorporati); ingranaġġ finanzjarju; eliġibiltà għal rikapitalizzazzjoni interna; klawnsoli ta' subordinazzjoni; osservabbiltà tas-sottostanti (eż. l-użu ta' indiċijiet mhux familjari jew opaki); garanziji ta' f'ħlas lura tal-kapital jew klawnsoli ta' protezzjoni tal-kapital; likwidità tal-prodott (jiġifieri negozjar f'postijiet tan-negozjar, firxiet bejn it-talba u l-offerta, restrizzjonijiet ta' bejgħ, f'ħlasijiet ta' f'ruġ); u d-denominazzjoni tal-munita tal-prodott ta' investment).

TQABBIL TA' KLIJENTI MA' PRODOTTI ADEGWATI

Arranġamenti meħtieġa biex tiġi żgurata valutazzjoni konsistenti tal-adeqwatezza

(l-Artikoli 16(2) u 25(3) tal-MiFID II, u l-Artikoli 21 u 56(1) tar-Regolament Delegat)

Linja Gwida 8

60. **Sabiex jiġi vvalutat jekk servizz jew prodott ta' investment previst huwiex adattat għall-klijent, id-ditti għandhom jistabbilixxu politiki u proċeduri biex jiżguraw li b'mod konsistenti jqisu:**

- **l-informazzjoni kollha miksuba dwar l-għarfien u l-esperjenza tal-klijent meħtieġa biex jiġi vvalutat jekk prodott ta' investment huwiex adegwat;**
- **il-karatteristiċi u r-riskji rilevanti kollha tal-prodotti ta' investment ikkunsidrati fil-valutazzjoni tal-adeqwatezza.**

Id-ditti għandhom jistabbilixxu politiki u proċeduri li jippermettulhom joħroġu twissija ċara u mhux qarrieqa f'każ li jqisu li s-servizz jew il-prodott ta' investment ma jkunx adattat għall-klijent jew għall-klijent potenzjali.

61. **Il-bejgħ ta' prodott ta' investment li jammonta għal diżinvestment mill-klijent m'għandux iqajjem il-ħtieġa li d-ditti jwettqu valutazzjoni tal-adeqwatezza.**

62. **Id-ditti li jiddependu fuq għodod awtomatizzati meta jwettqu valutazzjoni tal-adeqwatezza għandu jkollhom sistemi u kontrolli xierqa biex jiżguraw li l-għodod ikunu adattati għall-iskop u jipproduċu riżultati sodisfaċenti meta jqabblu l-karatteristiċi tal-klijent u tal-prodott tal-investment.**

63. **F'dan ir-rigward, l-għodod għandhom jifasslu sabiex iqisu l-ispeċifitàjiet rilevanti kollha ta' kull klijent jew prodott ta' investment. Pereżempju, għodod li jikklassifikaw lill-klijenti (skont il-livell ta' għarfien u esperjenza tagħhom) jew prodotti ta' investment b'mod wiesa' wisq ma jkunux tajbin għall-iskop.**

64. **Id-ditti għandhom jiddefinixxu u jiddokumentaw b'mod ċar il-metodoloġija applikabbli użata biex jiddeterminaw ir-riżultat tal-valutazzjoni tal-adeqwatezza. Fejn ditta tuża sistema ta' punteġġ definita biex tikklassifika u tivvaluta l-adeqwatezza, il-metodoloġija, il-metriċi, u l-formula użati għandhom ikunu ċari, mingħajr ambigwiżità u dokumentati.**

65. Meta tivvaluta – waqt it-twettiq ta' valutazzjoni tal-adeqwatezza – il-fehim ta' klient tal-karatteristiċi u r-riskji ewlenin tat-tipi speċifiċi ta' prodotti ta' investiment offruti jew mitluba, ditta għandha tikkunsidra l-informazzjoni li tkun għabret dwar l-għarfien u l-esperjenza tal-klijent kollha flimkien għall-valutazzjoni globali tal-fehim tiegħu/tagħha tal-prodotti ta' investiment u tar-riskji involuti fit-tranzazzjonijiet previsti.
66. L-impjegati rilevanti għandu jkollhom linji gwida suffiċjenti u mhux ambigwi dwar kif iwettqu l-valutazzjoni tal-adeqwatezza, biex jiġi żgurat li ma jkollhomx diskrezzjoni żejda meta jwettqu din il-valutazzjoni u li jkunu f'pożizzjoni li jiġġustifikaw id-deċiżjoni tagħhom ex-post. Id-ditti għandhom jiżguraw li l-għodod u l-proċeduri adottati għall-valutazzjoni tal-adeqwatezza jkunu ddisinjati b'tali mod li klijent ma jkunx jaqbel ma' tipi ta' prodotti ta' investiment li l-esperjenza u/jew l-għarfien tal-klijent ma jkunux ġew evalwati għalihom jew li l-klijent ma weriex livell suffiċjenti ta' għarfien u/jew esperjenza għalihom, u li tinħareġ twissija xierqa kif meħtieġ.
67. Sabiex tiġi żgurata l-konsistenza tal-valutazzjoni tal-adeqwatezza mwettqa permezz ta' għodod awtomatizzati (anki jekk l-interazzjoni mal-klijenti ma ssejtnx permezz ta' sistemi awtomatizzati), l-algoritmi li jiddeterminaw l-adeqwatezza tal-prodotti ta' investiment offruti jew mitluba għandhom jiġu dokumentati kif suppost u mmonitorjati u ttestjati b'mod regolari. Meta jkunu qed jiddeterminaw dawn l-algoritmi, id-ditti għandhom iqisu n-natura u l-karatteristiċi tal-prodotti ta' investiment li jiġu inklużi fl-offerta tagħhom lill-klijenti. B'mod partikolari, id-ditti mill-inqas għandhom:
- jistabilixxu dokumentazzjoni xierqa tad-disinn tas-sistema li tistipula b'mod ċar l-iskop, il-kamp ta' applikazzjoni u d-disinn tal-algoritmi. Is-sigur tad-deċiżjonijiet jew ir-regoli tad-deċiżjonijiet għandhom jiffurmaw parti minn din id-dokumentazzjoni, fejn ikun rilevanti;
  - ikollhom strateġija tal-ittestjar dokumentata li tispjega l-kamp ta' applikazzjoni tal-ittestjar tal-algoritmi. Dan għandu jinkludi pjanijiet tal-ittestjar, każijiet tal-ittestjar, riżultati tal-ittestjar, riżoluzzjoni tad-difetti (jekk rilevanti), u riżultati tal-ittestjar finali;
  - ikollhom fis-sejtn politiki u proċeduri xierqa għall-ġestjoni ta' kwalunkwe bidla li ssir fuq algoritmu, inkluż il-monitoraġġ, u ż-żamma ta' rekords ta' kwalunkwe tali bidla. Dan jinkludi li jkollhom fis-sejtn arranġamenti ta' sigurtà sabiex jimmonitorjaw u jipprevjenu l-aċċess mhux awtorizzat għall-algoritmu;
  - jeżaminaw mill-ġdid u jaġġornaw l-algoritmi sabiex jiżguraw li dawn jirriflettu kwalunkwe bidla rilevanti (eż. bidliet fis-suq u bidliet fil-liġi applikabbli) li tista' taffettwa l-effettività tagħhom;
  - ikollhom fis-sejtn politiki u proċeduri li jippermettu l-identifikazzjoni ta' kwalunkwe żball fl-algoritmu u li dan jiġi indirizzat b'mod xieraq, inkluż, pereżempju, bis-sospensjoni tal-provvista ta' servizzi jekk dak l-iżball aktarx li jirriżulta f'tranżizzjoni mhux xierqa u/jew fi ksur tal-liġi/tar-regolament rilevanti;

- ikollhom fis-señħ riżorsi adegwati, inklużi riżorsi umani u teknoloġiċi, sabiex jimmonitorjaw u jissorveljaw il-prestazzjoni tal-algoritmi permezz ta' rieżami adegwat u f'waqtu tas-servizzi li jkunu ngħataw; u
- ikollhom fis-señħ proċessi ta' approvazzjoni interni sabiex jiżguraw li l-passi ta' hawn fuq ikunu ġew segwiti.

Effettività tat-twissijiet

(I-Artikolu 25(3) tal-MiFID II u I-Artikolu 56(3) tar-Regolament Delegat)

Linja Gwida 9

68. **Biex tiġi żgurata l-effettività tagħha, it-twissija maħruġa mid-ditti f'każ li l-klijent ma jipprovdix informazzjoni jew ma jagħtix biżżejjed informazzjoni dwar l-għarfien jew l-esperjenza tiegħu/tagħha, jew f'każ li l-valutazzjoni ta' tali informazzjoni turi li s-servizz jew il-prodott ta' investiment offrut jew mitlub ma jkunx adattat għall-klijent, għandha tkun prominenti, ċara, u mhux qarrieqa.**
69. Id-ditti għandhom jieħdu passi raġonevoli biex jiżguraw li t-twissijiet li joħorġu lill-klijenti jiġu riċevuti b'mod korrett u mifhuma bħala tali. Għal dan il-għan, it-twissijiet għandhom ikunu prominenti. Dan jista' jsir pereżempju bl-użu ta' kulur differenti għall-messaġġ ta' twissija mill-bqija tal-informazzjoni pprovduta jew, jekk l-ordni ssir bit-telefon, bi spjegazzjoni tat-twissija u l-impatt tagħha għall-klijent filwaqt li titwieġeb kwalunkwe mistoqsija mill-klijent biex jiġi żgurat li l-klijent irċieva u fehem it-twissija b'mod korrett.
70. It-twissijiet maħruġa mid-ditti għandhom jiddikjaraw b'mod ċar ir-raġuni għat-twissija lill-klijent: jew li ma ġiet ipprovduta l-ebda informazzjoni mill-klijent jew li l-informazzjoni miġbura hija insuffiċjenti u li d-ditta għalhekk mhix f'pożizzjoni li tiddetermina l-adeqwatezza tat-tranzazzjoni prevista, jew li l-valutazzjoni tal-informazzjoni pprovduta mill-klijent turi li t-tranzazzjoni prevista mhijiex adattata għall-klijent. Pereżempju, messaġġi ambigwi li jiddikjaraw li l-prodott huwa adattat għal "klijenti bażiċi/intermedji/esperti" għandhom jiġu evitati. Bl-istess mod, id-ditti għandhom jevitaw li joħorġu twissijiet li jkun fihom lingwaġġ mhux preċiż (eż., li jiddikjara li l-prodott jew is-servizz "jista' ma jkunx adattat" għall-klijent), peress li x'aktarx mhux se jagħmlu lill-klijent konxju biżżejjed tar-riskji jekk jipproċedi bit-tranzazzjoni. Id-ditti għandhom jevitaw ukoll twissijiet twal iżżejjed li joskuraw il-messaġġ ewlieni li l-klijent m'għandux jew ma weriex li għandu l-għarfien u l-esperjenza meħtieġa għas-servizz jew il-prodott ta' investiment.
71. Id-ditti m'għandhomx inaqqsu l-importanza tat-twissijiet u m'għandhomx jinkoraġġixxu lill-klijent biex jinjarahom (eż., waqt konversazzjonijiet bit-telefon jew fil-lingwaġġ użata fit-twissija).
72. Id-ditti għandhom jevitaw l-użu ta' messaġġi fit-twissijiet li jistgħu jinkoraġġixxu lill-klijent biex jipproċedi bit-tranzazzjoni, biex jerġa' jagħmel il-valutazzjoni tal-adeqwatezza jew

biex jitleb rivalutazzjoni għal klijent professjonali. Pereżempju, id-ditti jistgħu jimplimentaw proċess fejn il-klijent ikun jeħtieġ li jikkonferma li huwa/hija konxju/a tal-informazzjoni pprovduta fit-twissija qabel ma jkun/tkun jista'/tista' jipproċedi/tipproċedi bit-tranzazzjoni.

73. Jekk klijent li ma jkollux l-għarfien u l-esperjenza meħtieġa jiġi offrut għodod edukattivi, webinars, jew pjattaformi “demo” ta’ negożjar bil-għan li jtejjeb l-għarfien tiegħu/tagħha, id-ditta għandha, sussegwentement, tiddetermina li l-klijent għandu l-għarfien meħtieġ dwar is-servizz jew il-prodott ta’ investment previst billi titwettaq valutazzjoni oħra tal-adeqwatezza ffukata fuq il-livell ta’ għarfien tiegħu/tagħha. Tali għodod edukattivi m’għandhomx ikunu strutturati b’tali mod li jkollhom l-għan speċifiku li jtejjbu l-abbiltà tal-klijent li jipprovdi twegibiet korretti għal sett ta’ mistoqsijiet definiti minn qabel peress li dan jista’ jwassal għal evażjoni mill-obbligu tad-ditta li tivvaluta l-għarfien u l-esperjenza tal-klijent dwar il-prodotti ta’ investment offruti jew mitluba.
74. Fejn il-politiki u l-proċeduri tad-ditti jipprovdu għall-possibbiltà li jaċċettaw it-talbiet tal-klijenti tagħhom biex jipproċedu bit-tranzazzjoni wara li tkun inħarġet twissija, id-ditti għandhom jevalwaw l-effettività globali tat-twissijiet maħruġa fuq bażi ex-post, pereżempju, billi jivvalutaw il-proporzjon tat-twissijiet li kienu segwiti minn tranzazzjoni mat-total tat-twissijiet kollha maħruġa u għandhom jagħmlu aġġustamenti għall-politiki u l-proċeduri rilevanti tagħhom fejn meħtieġ.
75. Barra minn hekk, permezz ta’ prattika tajba, id-ditti jista’ jkollhom politiki u proċeduri li jidentifikaw kwalunkwe kundizzjoni u kriterji li bihom it-talba ta’ klijent biex jipproċedi bi tranzazzjoni wara li jkun irċieva twissija tista’ tiġi jew ma tiġix aċċettata. Pereżempju, ditta tista’ tqis sitwazzjonijiet fejn hemm riskju akbar ta’ kunflitti ta’ interess minħabba li d-ditta qed tbigħ il-prodotti ta’ investment tagħha stess (jew prodotti ta’ investment maħruġa minn entitajiet tal-istess grupp) jew tikkummerċjalizza b’mod attiv prodotti ta’ investment minn ġol-firxa tal-kumpanija stess. Fattur ieħor li jista’ jiġi kkunsidrat huwa livell għoli ta’ kumplessità jew riskju ta’ prodotti offruti jew mitluba.

REKWIŻITI RELATATI OĦRA

Kwalifiki tal-persunal tad-ditta

(l-Artikoli 16(2) u 25(3) tal-MiFID II, u l-Artikolu 21(1)(d) tar-Regolament Delegat)

Linja Gwida 10

76. **Il-persunal involut fil-valutazzjoni tal-adeqwatezza għandu jifhem ir-rwol li għandu f’din il-valutazzjoni u jkollu livell adegwat ta’ ħiliet, għarfien, u kompetenza, inkluż għarfien suffiċjenti tar-rekwiżiti u l-proċeduri regolatorji rilevanti sabiex jaqdi r-responsabbiltajiet tiegħu. Għal dak il-għan, id-ditti għandhom iħarrġu lill-persunal tagħhom fuq bażi regolari.**
77. L-ESMA tenfasizza li l-persunal li jkun qed jagħti informazzjoni dwar prodotti ta’ investment, servizzi ta’ investment jew servizzi anċillari lill-klijenti f’isem id-ditta għandu

jkollu l-għarfien neċessarju u l-kompetenza meħtieġa skont l-Artikolu 25(1) tal-MiFID II (u li jiġi speċifikat aktar fil-Linji Gwida tal-ESMA għall-valutazzjoni tal-għarfien u tal-kompetenza¹⁴), inkluż fir-rigward tal-valutazzjoni tal-adeqwatezza.

78. Id-ditti għandhom jiżguraw ukoll li persunal ieħor li ma jiffaċċjajx lill-klijenti direttament iżda li jkun involut fil-valutazzjoni tal-adeqwatezza b'xi mod ieħor xorta għandu jkollu l-ħiliet, l-għarfien u l-kompetenza neċessarji li huma meħtieġa skont ir-rwol partikolari tiegħu fil-proċess tal-adeqwatezza. Dan jista' jirrigwarda, pereżempju, it-tfassil ta' kwestjonarji, id-definizzjoni ta' algoritmi li jirregolaw il-valutazzjoni jew aspetti oħra neċessarji biex issir il-valutazzjoni tal-adeqwatezza u li jikkontrollaw il-konformità mar-rekwiżiti tal-adeqwatezza.
79. Fejn ikun rilevanti, meta jkunu qed iħaddmu għodod awtomatizzati (inklużi għodod ibridi), id-ditti għandhom jiżguraw li l-persunal tagħhom li jkun involut fl-attivitajiet relatati mal-iżvilupp ta' dawn l-għodod:
- ikollu fehim xieraq tat-teknoloġija u tal-algoritmi li jintużaw sabiex titwettaq valutazzjoni awtomatizzata (b'mod partikolari, il-persunal għandhu jkun kapaċi jifhem ir-raġunament, ir-riskji u r-regoli wara l-algoritmi li jsejju l-valutazzjoni awtomatizzata); u
  - jkun kapaċi jifhem u jeżamina mill-ġdid il-valutazzjoni awtomatizzata li tiġi ġġenerata mill-algoritmi.

Żamma tar-rekords

(l-Artikoli 16(6), 16(7), 25(5) u 25(6) tal-MiFID II u l-Artikoli 56(2) u 72 u 76 tar-Regolament Delegat)

Linja Gwida 11

80. **Bħala parti mill-obbligu tagħhom li jzommu registri tal-valutazzjoni ta' adegwatezza msemmija fl-Artikolu 56(2) tar-Regolament Delegat MiFID II, id-ditti għandhom mill-inqas:**
- **iżommu arranġamenti adegwati ta' registrazzjoni u żamma biex jiżguraw iż-żamma ta' rekords b'mod ordnat u trasparenti fir-rigward tal-valutazzjoni tal-adeqwatezza, inkluż il-ġbir ta' informazzjoni mill-klijent u s-servizz mingħajr konsulenza pprovdut;**
  - **jiżguraw li l-arranġamenti taż-żamma tar-rekords jkunu mfassla sabiex jippermettu l-identifikazzjoni ta' nuqqasijiet fir-rigward tal-valutazzjoni tal-adeqwatezza;**

---

¹⁴ Linji gwida tal-ESMA għall-valutazzjoni tal-għarfien u tal-kompetenza (Ref: ESMA71-1154262120-153 EN (rev)).

- **jiżguraw li r-rekords kollha li jinżammu, ikunu aċċessibbli għall-persuni rilevanti fid-ditta, u għall-awtoritajiet kompetenti;**
- **ikollhom proċessi adegwati sabiex jimmitigaw kwalunkwe nuqqas jew limitazzjoni fl-arranġamenti taż-żamma tar-rekords.**

81. L-arranġamenti taż-żamma tar-rekords adottati mid-ditti għandhom ikunu mfasla biex jippermettu lid-ditti li jsegwu ex-post:

- ir-riżultat tal-valutazzjoni tal-adeqwatezza inkluż ir-raġunament tagħha, jiġifieri rabta ċara u sempliċi bejn l-informazzjoni tal-klijent miġbura u vvalutata u r-riżultat tal-valutazzjoni;
- kwalunkwe twissija maħruġa mid-ditta fejn is-servizz jew il-prodott ta' investiment ġie vvalutat bħala potenzjalment mhux adattat għall-klijent, jew fejn il-klijent ma pprovdix informazzjoni suffiċjenti li tippermetti lid-ditta li twettaq valutazzjoni tal-adeqwatezza (irrispettivament minn jekk il-klijent talab jew ma talabx li jipproċedi bit-tranzazzjoni);
- jekk il-klijent talabx biex jipproċedi bit-tranzazzjoni minkejja t-twissija; u
- jekk id-ditta aċċettatx it-talba tal-klijent li jipproċedi bit-tranzazzjoni f'konformità mal-proċeduri relatati adottati.

82. Għalhekk, ditta għandha tirreġistra l-informazzjoni rilevanti kollha dwar il-valutazzjoni tal-adeqwatezza, bħall-informazzjoni dwar il-klijent (inkluż kif dik l-informazzjoni tintuża u tiġi interpretata biex tiddefinixxi l-għarfien u l-profil tal-esperjenza tal-klijent), u informazzjoni dwar prodotti ta' investiment offruti lill-klijent. Dawk ir-rekords għandhom jinkludu:

- kwalunkwe aġġornament għall-informazzjoni pprovduta fil-kuntest tal-valutazzjoni tal-adeqwatezza, b'mod partikolari kwalunkwe bidla fl-għarfien u l-profil tal-esperjenza tal-klijent;
- it-tipi ta' prodott ta' investiment li jaqblu ma' dak il-profil u r-raġunament għal tali valutazzjoni, kif ukoll kwalunkwe bidla u r-raġunijiet għaliha.

83. Id-ditti għandu jkollhom fis-señh arranġamenti li jippermettulhom li jifhmu u jtaffu r-riskji addizzjonali li jistgħu jaffettwaw l-għoti ta' servizzi ta' investiment permezz ta' għodod online jew diġitali bħal attivitá ċibernetika malizzjuża.¹⁵

---

¹⁵ Id-ditti għandhom iqisu dawn ir-riskji mhux biss fir-rigward tad-dispożizzjonijiet iddikjarati fil-linja gwida, iżda wkoll bħala parti mill-obbligi usa' ta' ditta skont l-Artikolu 16(4) tal-MiFID II li għandha tiegħu passi raġonevoli sabiex tiżgura l-kontinwitá u r-regolaritá fit-tweġiq tas-servizzi u l-attivitajiet ta' investiment, u r-rekwiżiti korrispondenti tal-att delegat marbut ma' dan.

84. L-arranġamenti taż-żamma tar-rekords adottati mid-ditti jistgħu jvarjaw skont il-kanal tad-distribuzzjoni użat biex jipprovdu servizzi mingħajr konsulenza. Pereżempju, id-ditti għandhom:
- fejn is-servizzi jkunu pprovduti online, jiżviluppaw għodod tal-IT biex jintraċċaw u jaħżnu l-informazzjoni;
  - fejn is-servizzi jkunu pprovduti bit-telefon, jadottaw arranġamenti xierqa biex jiżguraw li d-ditta tkun tista' torbot kwalunkwe twissija maħruġa minnha ma' tranżazzjoni possibbli magħmula mill-klijent li jiddeciedi li jipproċedi minkejja dik it-twissija;
  - fejn is-servizzi jkunu pprovduti wiċċ imb wiċċ, jiġbru u jirreġistraw il-formoli u d-dokumenti rilevanti kollha użati fil-proċess tal-adeqwatezza, b'mod partikolari dawk iffirmati mill-klijent u/jew mill-persunal tad-ditta.

Id-determinazzjoni ta' sitwazzjonijiet fejn il-valutazzjoni tal-adeqwatezza hija meħtieġa

(I-Artikoli 16(2), 25(3) u 25(4) tal-MiFID II, u l-Artikolu 57 tar-Regolament Delegat)

Linja Gwida 12

85. **Id-ditti għandhom jadottaw arranġamenti xierqa biex jiżguraw li jkunu kapaċi jiddeterminaw sitwazzjonijiet fejn ikun jeħtieġ li titwettaq valutazzjoni tal-adeqwatezza u jevitaw li jwettqu waħda f'sitwazzjonijiet fejn jeħtieġ li ssir valutazzjoni tal-adattabilità.**
86. Id-ditti għandu jkollhom proċeduri u kontrolli fis-seħħ fir-rigward tal-interazzjoni bejn il-persunal tal-bejgħ u l-klijenti sabiex jiggwidaw u jirreġistraw¹⁶ l-interazzjoni u jiżguraw li jkun hemm distinzjoni ċara bejn tranżazzjonijiet b'konsulenza u mingħajr konsulenza minn naħa waħda, u, min-naħa l-oħra, bejn tranżazzjonijiet li jaqgħu taħt l-eżenzjoni tal-eżekuzzjoni biss u tranżazzjonijiet oħra mingħajr konsulenza.
87. Id-ditti għandu jkollhom fis-seħħ politiki u proċeduri biex jiżguraw li l-kundizzjonijiet stabbiliti fl-Artikolu 25(4) tal-MiFID II għall-għoti ta' "servizz ta' twettiq biss" fejn ma titwettaqx valutazzjoni tal-adeqwatezza qed jiġu ssodisfati.¹⁷
88. Id-ditti għandhom ifasslu, jimplimentaw, u jaġġornaw politiki u proċessi biex jidentifikaw liema mill-prodotti ta' investiment tagħhom jistgħu jitqiesu bħala "kumplessi" u "mhux kumplessi" għall-finijiet tal-adeqwatezza. Sakemm ma jkunux ġew ivvalutati skont u jkunu ssodisfaw il-kriterji kollha tal-Artikolu 57 tar-Regolament Delegat tal-MiFID II,

---

¹⁶ Filwaqt li titqies il-linja gwida 11.

¹⁷ Dan ma jipprevjenix lid-ditti milli jwettqu valutazzjoni tal-adeqwatezza għal kull tip ta' prodotti, kumplessi u mhux kumplessi.

“strumenti finanzjarji oħra mhux kumplessi” kif imsemmija fl-Artikolu 25(4)(a)(vi) tal-MiFID II għandhom ikunu kkategorizzati bħala kumplessi.

89. Il-politiki u l-proċessi tad-ditti għandhom jiżguraw li l-prodotti ta' investiment espressament esklużi mil-lista ta' strumenti mhux kumplessi tal-Artikolu 25(4)(a)(i-v) tal-MiFID II fi kwalunkwe każ ma jkunux ivvalutati skont il-kriterji stabbiliti fl-Artikolu 57. tar-Regolament Delegat tal-MiFID II biex potenzjalment jiġu kkategorizzati bħala prodotti ta' investiment mhux kumplessi għall-finijiet tal-valutazzjoni tal-adeqwatezza.
90. Id-ditti għandhom ikunu jistgħu jintraċċaw jekk klijent ikunx issottometta l-ordni tiegħu/tagħha bi twegiba għal komunikazzjoni personalizzata mingħand jew f'isem id-ditta. F'każijiet bħal dawn, id-ditta għandha tiskwalifika t-tranzazzjoni għall-finijiet tal-eżenzjoni ta' “eżekuzzjoni biss”.

Kontrolli

(I-Artikoli 16(2), it-tieni subparagrafu ta' 16(5) u 25(3) tal-MiFID II u 76 tar-Regolament Delegat)

Linja Gwida 13

91. **Id-ditti għandu jkollhom arranġamenti u kontrolli xierqa ta' monitoraġġ fis-sehħ biex jiżguraw il-konformità mar-rekwiżiti tal-adeqwatezza.**
92. Meta d-ditti jiddependu fuq sistemi jew għodod awtomatizzati fil-proċess ta' valutazzjoni tal-adeqwatezza (eż., għodod għat-tfassil tal-profil tal-klijenti bbażati fuq l-għarfien u l-esperjenza, twissijiet awtomatiċi, jew kontrolli fuq il-kumplessità tal-prodotti tal-investiment), dawn is-sistemi jew għodod għandhom ikunu xierqa għall-iskop u għandhom ikunu mmonitorjati perijodikament. Id-ditti għandhom iżommu rekords ta' dan il-monitoraġġ.¹⁸
93. Meta jagħmlu użu minn kontrolli awtomatizzati fil-kuntest tal-valutazzjoni tal-adeqwatezza, id-ditti għandhom jiżguraw li l-kontrolli awtomatizzati ma jistgħux jiġu evitati¹⁹ u għandhom perijodikament jimmonitorjaw il-funzjonament korrett ta' dawn il-kontrolli awtomatizzati. Id-ditti għandu jkollhom politiki u proċeduri xierqa fis-sehħ biex jiskopru kwistjonijiet tal-IT fi stadju bikri.
94. Fil-kuntest tal-valutazzjoni tal-adeqwatezza, id-ditti għandhom jagħtu attenzjoni partikolari lill-kumplessità tal-prodotti ta' investiment. Pereżempju, bażijiet tad-*data* b'kodiċijiet ta' kumplessità użati għall-għodod ta' valutazzjoni tal-adeqwatezza għandhom jiġu riveduti fuq bażi regolari u għandhom jinżammu aġġornati.
95. Meta l-valutazzjoni tal-adeqwatezza ssir permezz ta' laqgħat wiċċ imb wiċċ jew bit-telefon, f'liema każ ikun jeżisti l-intervent uman, id-ditti għandhom jinkludu rekords bil-

¹⁸ Ara wkoll il-linja gwida 11

¹⁹ L-eċċezzjonijiet għandhom ikunu riżervati għal ċirkostanzi speċifiċi stabbiliti fil-proċeduri tad-ditta u b'awtorizzazzjoni ġerarkika speċifika.

miktub tal-laqqgħat wiċċ imb wiċċ jew reġistrazzjonijiet tat-telefonati fil-proċessi regolari tagħhom ta' kontroll biex jimmonitorjaw jekk il-persunal tal-bejgħ jikkonformax mad-doveri tiegħu fil-kuntest tal-valutazzjoni tal-adeqwatezza. Id-ditti għandhom jimmonitorjaw dawn ir-rekords miktubin jew ir-reġistrazzjonijiet tat-telefon bħala parti mill-proċeduri tagħhom ta' kontroll.

96. Id-ditti għandhom jimmonitorjaw kwistjonijiet bħall-proporzjon tat-twissijiet li ġew segwiti minn tranżazzjoni mat-total tat-twissijiet kollha maħruġa sabiex tiġi evalwata l-effettività generali tat-twissijiet maħruġa.